

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 250/2020-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia bližšie neidentifikovaných základných práv a slobôd rozhodnutím Sociálnej poisťovne č. 840 623 8423 0 zo 17. septembra 2019 a rozhodnutím Sociálnej poisťovne č. 840 623 8423 0 zo 6. apríla 2020 a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .
2. Žiadosti [REDACTED] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah návrhu na začatie konania, odôvodnenie a návrh rozhodnutia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 10. júna 2020 doručené podanie [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „navrhovateľ“ alebo „sťažovateľ“), označené ako „*Žaloba proti rozhodnutiu ústredia Sociálnej poisťovne zo dňa 17.9.2019 o zastavení výplaty invalidného dôchodku.*“

spojená so žalobou proti rozhodnutiu ústredia Sociálnej poisťovne zo dňa 6.4.2020 o potvrdení zastavenia výplaty invalidného dôchodku“. Navrhovateľ zároveň ústavnému súdu 10. júna 2020 doručil „*Návrh na rozhodnutie o dočasnom opatrení*“ smerujúci proti obom rozhodnutiam Sociálnej poisťovne, „*Návrh na odklad vykonateľnosti*“ oboch týchto rozhodnutí, ako aj „*Žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu vo veci zastavenia výplaty invalidného dôchodku*“.

2. V žiadosti sa uvádza, že navrhovateľ sa od roku 2007 do roku 2018 liečil ambulantnou psychiatrickou formou, pričom mu bolo určených 9 diagnóz. Od januára do februára 2017 bol navrhovateľ hospitalizovaný na psychiatrickom oddelení Fakultnej nemocnice s poliklinikou Žilina. Potom bol do mája 2017 preložený do Psychiatrickej nemocnice Veľké Zálužie. Navrhovateľ 6. a 7. decembra 2017 absolvoval psychologické vyšetrenie „*na účely posúdenia nároku na vyplácanie invalidného dôchodku*“ u klinického psychológa Mgr. Daniela Kotrča so sídlom v Žiline. Psychologickou diagnostikou sa mu preukázali diagnózy ľahká duševná zaostalosť, neurózy, paranoja, psychotické príznaky, schizoidná porucha osobnosti, úzkosť a depresia.

3. Sociálna poisťovňa, ústredie, rozhodnutím z 31. júla 2018 navrhovateľa uznala invalidným s percentuálnou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť viac ako 70 %.

4. Následne Sociálna poisťovňa, pobočka Žilina, doručila navrhovateľovi „*predvolanie na kontrolnú lekársku prehliadku*“ z 23. augusta 2019. Posudková lekárka MUDr. Monika Svetlíková a odborná referentka počas celého pojednávania o invalidite na navrhovateľa naliehali, aby sa podrobil psychiatrickému vyšetreniu na účely ďalšieho vyplácania invalidného dôchodku pod hrozbou zastavenia vyplácania invalidného dôchodku. MUDr. Svetlíková kládla navrhovateľovi otázky týkajúce sa jeho zdravotného stavu, na ktoré odpovedal. MUDr. Svetlíková a pani Štekláčová vydali navrhovateľovi lekársku správu/zápisnicu z 2. septembra 2019. Navrhovateľ disponuje aj originálom zvukovej nahrávky z tohto dňa. Z neho vyplýva, že MUDr. Svetlíková nedodala Sociálnej poisťovni posudok o navrhovateľovej invalidite napriek tomu, že sa navrhovateľ podrobil posúdeniu zdravotného stavu na účely invalidity. Následkom tohto konania

MUDr. Svetlíkovej Sociálna poisťovňa, ústredie, doručila 9. októbra 2019 navrhovateľovi rozhodnutie č. 840 623 8423 0 zo 17. septembra 2019, ktorým mu zastavila vyplácanie invalidného dôchodku od 16. novembra 2019. Odôvodnila ho nepodrobením sa vyšetreniu na zistenie zdravotného stavu, pričom o ďalšej výplate dôchodku rozhodne po podrobení sa vyšetreniu zdravotného stavu navrhovateľom a oznámení jeho výsledku.

5. Navrhovateľ podal proti vydanému rozhodnutiu včas odvolanie a dodatočne k nemu pripojil aj originál zvukovej nahrávky z 2. septembra 2019. Záznam so zvukovou nahrávkou sa mu následne vrátil poštou s na polovicu rozstrihnutým CD nosičom.

6. Sociálna poisťovňa rozhodnutím generálneho riaditeľa č. 840 623 8423 0 zo 6. apríla 2020 rozhodla tak, že navrhovateľovo odvolanie v celom rozsahu zamietla a rozhodnutie zo 17. septembra 2019 potvrdila.

7. Na základe uvedených skutočností, priložených listín a originálu zvukovej nahrávky navrhovateľ „*Ústavnému súdu navrhuje, aby rozhodol tak, že*

I. odloží vykonateľnosť právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu

II. rozhodne o dočasnom opatrení

III. zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody Navrhovateľa

IV. zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody Navrhovateľa

V. zakáže pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd Navrhovateľa

VI. prikáže, aby ten, kto porušil základné práva a slobody Navrhovateľa obnovil stav pred ich porušením

VII. prizná Navrhovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.“.

II.

Relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

11. Podľa § 34 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) navrhovateľ musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, ak odsek 2 alebo § 35 neustanovuje inak.

12. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

13. Podľa § 39 ods. 2 zákona o ústavnom súde každé podanie sa posudzuje podľa jeho obsahu.

14. Podľa § 42 ods. 1 zákona o ústavnom súde podanie, ktorým sa začína konanie pred ústavným súdom, je návrhom na začatie konania.

15. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

16. Podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 39 musí obsahovať aj dátum narodenia navrhovateľa, ak ide o fyzickú osobu, identifikačné číslo navrhovateľa, ak ide o právnickú osobu, bydlisko alebo sídlo navrhovateľa, označenie subjektu, proti ktorému návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy.

17. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

18. Podľa § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať

- a) označenie toho, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody,
- b) označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody,
- c) označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí,
- d) konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

19. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

20. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

21. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

III.

Predbežné prerokovanie návrhu

22. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že podanie navrhovateľa je podľa jeho obsahu žiadosťou o ustanovenie právneho zástupcu a zároveň návrhom na začatie konania. Aplikujúc na podanie zásadu neformálnosti (§ 39 ods. 2 zákona o ústavnom súde), vyhodnotil ústavný súd podanie sťažovateľa napriek jeho označeniu („Žaloba“) ako ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, čo vyplýva jednak z petitu jeho podania, ale aj z návrhu na nariadenie dočasného opatrenia a na odklad vykonateľnosti napadnutých rozhodnutí Sociálnej poisťovne.

23. Sťažovateľova ústavná sťažnosť nemá všetky náležitosti podľa čl. 127 ústavy, podľa § 42 ods. 2 písm. f) a § 122 a nasl. zákona o ústavnom súde. Zvlášť neobsahuje označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí, ako ani dostatočne zrozumiteľné a konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd. Petit návrhu na začatie konania síce dokazuje, že predmetné podanie je ústavnou sťažnosťou, sťažovateľ ho však sformuloval abstraktným spôsobom, zjavne vychádzajúc z textu ústavy a zákona o ústavnom súde.

24. V prípade nedostatkov náležitostí návrhu prichádza do úvahy postup podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyzvaním navrhovateľa na doplnenie odstrániteľných nedostatkov podania. Posudzovaný návrh však obsahuje aj neodstrániteľné nedostatky, ako je absencia zrozumiteľného a dostatočne konkrétneho odôvodnenia a vykonateľného petitu (presné vymedzenie toho, čo navrhovateľ žiada). Napriek tomu ústavný súd preferoval materiálny prieskum návrhu pred bezpodmienečným trvaním na všetkých zákonných náležitostiach a u navrhovateľa nezastúpeného právny zástupcom nepristúpil k odmietnutiu podania len pre nesplnenie náležitostí podľa zákona o ústavnom súde. Navyše, za určitých okolností môžu prevážiť hľadiská procesnej efektívnosti a rýchlosti

konania a ústavný súd rozhodne o podanom návrhu aj bez odstraňovania jeho nedostatkov. Je tomu tak v prípade, keď ústavný súd dospeje k záveru, že ani prípadné doplnenie návrhu by za žiadnych okolností nebolo spôsobilé privodiť navrhovateľovi úspech pri jeho predbežnom prerokovaní.

25. Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

26. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

27. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

28. Podľa čl. 1 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) tento zákon vymedzuje sociálne poistenie, upravuje rozsah sociálneho poistenia, právne vzťahy pri vykonávaní sociálneho poistenia, organizáciu sociálneho poistenia, financovanie sociálneho poistenia, dozor štátu nad vykonávaním sociálneho poistenia, konanie vo veciach sociálneho poistenia a konanie vo veciach vymáhania pohľadávok.

29. Podľa § 214 zákona o sociálnom poistení proti rozhodnutiu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne má účastník konania právo podať odvolanie, ak tento zákon neustanovuje inak alebo ak sa účastník konania nevzdal odvolania písomne alebo ústne do zápisnice.

30. Podľa § 215 ods. 4 zákona o sociálnom poistení o odvolaní proti rozhodnutiu ústredia rozhoduje generálny riaditeľ.

31. V nadväznosti na citované ustanovenia ústavný súd konštatuje, že proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne č. 840 623 8423 0 zo 17. septembra 2019 sťažovateľ mal možnosť podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok. Z obsahu ústavnej sťažnosti aj z jej príloh bez pochybností vyplýva, že toto svoje právo aj využil, na základe čoho generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne prvostupňové rozhodnutie ústredia Sociálnej poisťovne meritórne preskúmal. Vzhľadom na to ústavný súd nemá právomoc na prerokovanie a rozhodnutie o ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti, v ktorej ako zásah do svojich (bližšie nekonkretizovaných) základných práv a slobôd označil rozhodnutie Sociálnej poisťovne č. 840 623 8423 0 zo 17. septembra 2019.

32. Pokiaľ ide o tú časť ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ za zásah porušujúci jeho základné práva a slobody identifikoval rozhodnutie Sociálnej poisťovne, generálneho riaditeľa č. 840 623 8423 0 zo 6. apríla 2020, ústavný súd uvádza, že ide o rozhodnutie orgánu verejnej správy, ktoré je preskúmateľné v správnom súdnictve na základe správnej žaloby v sociálnych veciach podľa § 199 a nasledujúcich zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov. Právomoc správneho súdu konajúceho o správnej žalobe v sociálnych veciach predchádza právomoc ústavného súdu. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti netvrdil ani nepreukazoval, že by popísaným prostriedkom ochrany jeho základných na správnom súde uplatnil, čo vedie k aktivácii § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Preto v tejto časti je ústavná sťažnosť neprípustná. Na tomto závere ústavného súdu, ku ktorému spoľahlivo a bez pochybností došiel na predbežnom prerokovaní, nemôže nič zmeniť ani výzva navrhovateľovi na odstránenie nedostatkov, ani ich prípadné doplnenie.

33. Odmietnutie ústavnej sťažnosti z uvedených dôvodov vedie ústavný súd k záveru že v danom prípade ide zo strany sťažovateľa o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, I. ÚS 210/2019). Pretože nebol splnený jeden zo zákonných predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovел (bod 2

výroku tohto uznesenia) bez toho, aby ho vyzýval na preukázanie majetkových pomerov na účel rozhodovania o jeho žiadosti.

34. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o návrhu sťažovateľa na dočasné opatrenie, resp. na odklad vykonateľnosti napadnutých rozhodnutí Sociálnej poisťovne.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. júna 2020

Martin Vernarský
predseda senátu